

Letna naročnina znaša Din 40.—. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šeleburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

Leto V.

V Ljubljani, dne 10. februarja 1936.

Štev. 5.

Današnja številka „Pohoda“ se je zamudila iz razlogov, za katere uprava in uredništvo ne odgovarjata!

Ribarenje v kalnem!

Konferenci v Pragi med kancelarjem avstrijske republike gosp. Schuschniggom in predsednikom češkoslovaške republike gosp. Hodžem je sledila pot kneza Starhemberga v Pariz in njegov razgovor z zunanjim ministrom francoske republike gosp. Flandinom. O tem razgovoru so poročila zelo suhoparna, večina kar se o njem piše pa so kombinacije. Knez Starhemberg bi se moral sesti v Parizu tudi z Otonom Habsburgom ter še nekaterimi člani habsburške družine. Iz tega dejstva sledi, da so bili člani habsburške družine zelo aktivni pri tem sestanku in skušali razvoj dogodkov — ki so trenutno proti njihovim koristim — zavreti.

Za narode nekdanje Avstro-Ogrske je habsburško vprašanje že zdavnaj prenehalo biti vprašanje. Narodi nasledstvenih držav iz vseh smeri Avstrije in Madžarske, kjer je ideja obnovitve habsburškega sijaja zakoreninjena deloma tudi še v ljudstvu, imajo vse druge brige in druga vprašanja, ki so jim že zdavno zatemnela spomin ne-le na nekdanjo Avstro-Ogrsko slavo, temveč tudi na družino, ki bi tako zelo želela ponovno zavzeti svoj predvojni položaj. S tem pa se, izgleda vsaj, niso sprijaznili močnejši zaščitniki, prijatelji in znanci Habsburgovcev v raznih državah. Deloma so tu računali poslovnih ljudi, ki bi tudi iz tega vprašanja na rovaš teh narodov, hoteli pomnoževati svoj kapital, deloma so tu sentimentalne vezi visoke aristokracije, kateri se dozdeva, da bledi z dnem v dan tudi njen sijaj, ako je zatemnel habsburški. Poleg teh vzrokov pa so še drugi, ki vedno znova delajo vprašanja iz izvršenih dejstev in tako tudi iz tega.

Ni dvoma, da je razvoj Nemčije zadal mnogo skrbi sosednim državam. Nemški imperializem se danes prikazuje zopet v prav isti luči kot se je pred svetovno vojno. Proti temu nemškemu strahu so se posluževale vse zainteresirane sile vseh sredstev, med katerimi je eno tudi habsburško vprašanje. To vprašanje se je smatralo kot najuspešnejše sredstvo v borbi proti nacional-socializmu v Avstriji. V njem se je gledalo tisto silo, ki se lahko uspešno postavi po robu združitev Avstrije z Nemčijo in tisto silo, ki bi med nezadovoljnimi katoliškimi Bavarci mogla vzbuditi odpor proti hitlerizmu v Nemčiji ter ga na ta način oslabil. Bili so pa celo glasovi, ki so resno smatrali habsburško silo celo kot ono, ki je sposobna odtrgati Bavarsko od Reicha in jo priključiti Avstriji pod habsburškim žezlom.

Tesnejše sodelovanje med Avstrijo, Madžarsko in ostalimi podonavskimi državami, ki se v zadnjem času tako močno forsira, je stavilo sanje Habsburgovcev v precej kočljiv položaj. Stvar ni toliko zrela, da bi se mogla uspešno izvesti in habsburške zahteve so tudi v Avstriji še vse premalo cementirane ter se lahko v mnogočem pokvarijo, ako se prično obravnavati z državami, o katerih je znano, da jih brezobzirno odklanjajo tudi kot popolnoma interno vprašanje sosednjih držav.

Ni čuda, da so vsled tega Habsburžani napeli vse sile, da zrušijo vezi podonavskih držav, ki so se pričele kovati v poslednjem času. Kljub oficijelnim zatrdilom, da se knez Starhemberg v Parizu ni sestal z Otonom, se uporno širijo glasovi, da je do tega sestanka vendarle prišlo, kar je tembolj verjetno, ker je oficijelno besedilo, ki ga je izdalo poslanišvo avstrijske republike v Parizu o izjavah vse drugačno, kot je o teh izjavah pisalo ostalo časopisje.

Danes je jasno, da so se pokazale vse težkoče, ki ovirajo koristno in tesnejše gospodarsko sodelovanje podonavskih držav, mnogo prej kot so to pričakovali oficijelni krogi. Dejstvo je, da se konkretnega za tako sodelovanje ni še ustvarilo ničesar, dočim so na drugi strani vsi politični momenti, ki to sodelovanje onemogočajo v ospredju. In tako je gotovo le eno, da je uspeh dosežen le za one, ki nimajo interesa na večjo povezanostjo podonavskih držav in ki se ne žele nove usmerjenosti in novih odnosov med temi državami. Med te države spada pač predvsem Italija. In kar se mogoče čuje kot paradoks, tudi Nemčiji je trenutno bilo habsburško vprašanje dobrodošlo, ker je otežkočilo, ako ne omogočilo kombinacije, pri kateri bi bila Nemčija izključena in ki bi bila za njo tudi brez dvoma močan gospodarski udarec.

Tako se komaj malo očiščena voda zopet kali, da bodo mogli visoki ribiči brezskrbneje ribariti v njej ter čakati na ugoden trenutek, ko bodo mogli razpeti svoje mreže. Pozabljajo pa pri tem, da so ribe že davno mnogo premočne za njih preperle niti.

Že davno je za nami doba, ko so si morali pomagati naši predniki s peščenimi urami, da so lahko vedeli točen dnevni čas. Tehnika takrat še ni bila tako razvita kot danes, ko ima skoraj brez izjeme vsak človek v svojem žepu boljšo ali slabšo uro, ki mu kaže noč in dan ure in minute, ga spremlja skoraj od zibel do groba ter vrši svoje funkcije tudi še potem, ko je postal njen lastnik že prah in pepel. Pri nas, Jugoslovenih, pa je peščena ura še vedno v modi. Ne nosimo je sicer v žepih za merjenje časa, nimamo je v svojih stanovanjih na pisalnih mizah, stoji pa trdno in nepremično v našem notranjepolitičnem življenju. Vedno isti pesek se vsipa skozi drobno odprtino v drugi prazni predel, kadar je polni predel izprazen in prazni napolnjen, pa pride nevidna roka, postavi to peščeno uro narobe in proces izpraznjevanja in polnjenja se začne znova v obratni smeri. Razlika je le ta, kar je bilo preje na vrhu, pride sedaj na dno in obratno.

Od 1. decembra 1918 dalje najdemo med predstavniki našega notranjepolitičnega življenja vedno ista imena. Nekaj, žal najboljših, n. pr. Draškovič, Žerjav, je šlo sicer ta čas v večnost, ostala pa je ogromna večina onih, ki so trdoživji, ker je politika očitno vsaj pri nas v Jugoslaviji zelo zdrav sport in ohrani politične voditelje vsaj pri telesnem zdravju do skrajnih mej človeškega življenja. Vsi ti si postavljajo spomenike že za časa svojega življenja in odvzemajo s tem znanecem težko skrb, da bi jih morali počastiti šele po njihovi smrti z resničnimi spomeniki. Danes gori, jutri dol, to je vodilni motiv v naši notranji politiki. Kdor je dol, ta začne grebsti in kopati tako dolgo, da izpodkoplje tla onemu, ki je gori, ta pa se drži krčevito, brca okoli sebe in kriči, dokler se vendar le ne zvrne v praznoto, ki je nastala pod njim. Pri vsem tem pa gre vedno za narod in državo. Oni, ki so gori in oni, ki so dol, vsi nastopajo v imenu naroda, vsi se bore za interese naroda in države, vsi so brez vsake sebičnosti in polni idealizma le nosilci edino pravih in edino zveličavnih programov. Kaj je posledica?

Vse krize rešujejo pri nas politiki, razumljivo le s stališča svojih in svojih partij specijalnih ambicij in interesov. Država je v opasnosti, kadar niso na vladi, narod lahko mirno spi in zadovoljno počiva, kadar imajo krmilo v rokah oni! Ta pesem se ponavlja v vseh mogočih variacijah že polnih 17 let, prepevali so jo drug za drugim že vsi danes živeči politični voditelji, prepevali jo bodo tako dolgo, dokler bodo živeli, seveda, če in dokler bodo našli poslušalce. Prepričani so, da se jim poslušalcev ne bo nikdar zmanjkalo in da bodo vedno našli večje ali manjše število Jugoslovenov, pred katerimi bodo lahko ponovili staro melodijo v novi izdaji. Mi pa hvala Bogu tega prepričanja ne delimo več z njimi. Ne moremo napisati vseh onih vzrokov in dejstev, ki so nam porok, da je to naše prepričanje pravilno, zadošča ugotovitev, o koje pravilnosti ne dvomimo, ker ta ugotovitev ni izmišljena, marveč je napravljena na podlagi vestnih opazovanj med narodom.

Polnih 17 let je narod poslušal in polagoma zdvajal. Čeprav proti koncu že zelo nerad, je vendar le še sledil parolam svojih voditeljev, to pa bolj iz nekega fatalističnega razpoloženja kot pa na podlagi treznega premišljanja. Morda bi šla ta igra peščene ure naprej še danes, če ne bi nastopili tako težki pretresljaji v gospodarski in socialni, pa če hočete tudi v družabni strukturi človeštva. Vsi ti pretresljaji so prišli k nam sicer precej pozno, ravno vsled pretežno agrarnega značaja naše zemlje pa so ti pretresljaji mnogo jačje odjeknili v dušah naših po naravi konservativnih ljudi in je odmev teh pretresljajev v njih tudi trajnejši. Iz tečajev je vrženo ravnovesje našega gospodarskega in socialnega življenja, ogromna večina naroda se zaveda tega, ker čuti na svoji lastni koži težke posledice tega izravnovešenja, ogromna večina

pa je prišla danes tudi že do prepričanja, da je postala vsled tega tudi peščena ura kot dosedanj simbol našega notranjepolitičnega življenja zrela za muzej.

Če se zaveda tega narod, se pa ne zavedajo tega oni, ki so ga predstavljali doslej in ga hočejo predstavljati tudi v bodoče, ker vedo, da bodo šli s peščeno uro vred v muzej oni sami. Vsled tega se skušajo modernizirati, vsled tega so privzeli v svoje programe tudi reševanje današnjega gospodarskega in socialnega stanja. Po stari svoji navadi pa mislijo, da zadošča tudi še danes par lepih fraz o preveliki brezposelnosti, ki jo je treba odpraviti, o premajhnih plačah, ki jih je treba zvišati, o prenikljivih cenah agrarnih produktov, ki jih je treba dvigniti, o boljšem gospodarstvu z našimi naravnimi bogastvi, ki jih je treba čuvati za domače roke in domač kapital, nihče pa ne pove, kako se naj dosežejo ti cilji. Učenosti v obliki takih fraz je sposoben vsak naš kmet, delavec in uradnik, ker vsak ve, da v današnjih razmerah živeti ne more. Za to prav gotovo ne potrebuje voditeljev, od njih pričakuje praktičnih navodil, predvsem pa praktičnega dela. Doslej je občutil to praktično delo samo naš kmet pri reševanju svoje zadolžitve, ki je bilo doslej že predmet tolikih ukrepov, da je postal kmet v resnici prezadolžen in da mu je ubit ves njegov kredit, s tem pa vzeto veselje do dela. Vsled tega ni čudno, če se je polastila večina naroda ona strašna apatija, ki sliči na apatijo Turkov, dokler jih ni vzel v svoje roke in na svoje vajeti mladi in brezobzirni Kemal-paša. Prelomil je s prošlostjo in stavil ves svoj narod pred nove naloge. Obdan le z malim številom zvestih in enako mislečih prijateljev je šel neustrašeno na delo in likvidiral eno za drugo tisočletno celo verske tradicije, ki so veljale ne samo v očeh turškega naroda, marveč v očeh vsega sveta kot nedotakljive svetinje islama. Kaj se je zgodilo? Ni se mu uprl narod, upirali so se le oni, ki so živeli od teh tradicij in so jih ravno zato proglasili kot nedotakljive verske svetinje. Ko jim je pa krepka roka resničnega voditelja Kemala-

paše onemogočila njih podtalno delovanje, se je pokazalo, da niti turški fatum ne more zadrževati zdravega naroda, če ga vodi prava roka.

Prelom s prošlostjo, to je edina možnost izhoda iz današnje težke gospodarske in socialne, pa če hočete tudi nacionalne situacije. Izključeno je, da bi mogli ljudje, ki ne čutijo na lastni koži težkih posledic tega obupnega stanja, res požrtvovalno iskati rešitve. Žive v zasluženem ali nezasluženem udobju, imajo rezerve, ki jim garantirajo lagodno življenje do smrti in se vsled tega — tudi če bi hoteli — ne morejo vživeti v muke in trpljenje naroda, čegar dohodki so padli na eno četrtino nekdanjih dohodkov, pa so znižani dejansko še mnogo pod to četrtino, ker je razdelitev teh dohodkov vedno bolj nesorazmerna. Kopičenju na eni odgovarja popolno osiromašenje na drugi strani, danes dejansko nimamo več onega imovinsko srednjega državljanja, ki tvori povsod drugje glavno oporo narodnega in državnega gospodarstva. Ogromna večina kmetijskih posestnikov je danes prešla pri nas proti svoji volji dejansko že na področje socialne politike, da o uradništvu in delavstvu sploh ne govorimo.

Kot jugoslovenski nacionalisti smo dolžni zavzeti tudi v teh vprašanjih jasno stališče. Nočemo in ne moremo riskirati, da bi se tudi nas istovetilo z raznimi političnimi voditelji in da bi se tudi nam nalagala odgovornost za delo teh voditeljev, ki se je dalo še kako zagovarjati v dobi gospodarske konjunkturo, pa je zgubilo v časih današnje bede vsak rezon in ga vsled tega ni mogoče več trpeti, kaj šele zagovarjati. Če mislijo torej gospodje voditelji, da je prišel čas, ko se bo dalo zopet enkrat preokreniti peščeno uro, da pridejo na površje druga, žal že ponovno na najbolj nesrečne načine preizkušena imena, se kruto varajo in kažejo le svojo popolno zaslepljenost. V 17 letih so se izrabile dosedanje šahovske figure, hočeš nočeš bodo morale na smetišče, da nastopijo nove, sveže figure in začno to kraljevsko igro na šahovnici naše domovine po novih metodah.

B. B.

1836—1936.

Ob stoletnici „Ilirskih narodnih novin“

Časopis je otrok demokracije, t. j. razvil se je šele takrat, ko so bili širši sloji privabljeni v javno življenje. Zato je nastal prvi časopis v Angliji, domovini parlamentarizma. Prosvetljeni absolutizem je po vsej Evropi gojil časopisje, ker je hotel učiti in vzgajati ljudske množice. Francoska revolucija je zelo pospešila razvoj časopisja in ob času Napoleonovih pohodov čez naše dežele smo tudi Slovenci dobili prve Vodnikove »Ljubljanske novice« (1797 do 1800). A že v tej dobi se je pokazala dobra in slaba stran časopisja. Časopis lahko služi vzgoji, izobrazbi in blagostanju, a lahko se izrabi tudi za hujškanje, za boj in za širjenje nevarnih idej. Zato so države kmalu zapazile, da je treba javnim glasilom nadzorstva, ker bi sicer vsakdo širil svoje — morda tudi državni nevarne misli. Ob času, ko je vsa Evropa vrela v nemirnem kipenju ob geslih francoske revolucije, je bilo še posebno treba paziti na te nove pojave tiskarske umetnosti, a obenem so skušale države izrabiti tisk v svojo korist, zato so skrbele za časopisje, ki je obveščalo javnost o dogodkih in obenem branilo državo pred tujimi napadi. Tako je že od 1. 1812. izhajal na Dunaju srbski list, ki sta ga izdajala Frušić in Davidović, seveda v strogo avstrijskem duhu, da bi pridobival pravoslavne Srbe za avstrijske osvajaalne načrte. Ko je Napoleonova zvezda zatonila na evropskem obzorju, si je opomogla tudi Avstrija in skušala pridobivati narode, ki so se v bojnih viharjih začeli prebujati. Mladina se je začela družiti v narodna društva. Tako je tudi na Dunaju že 1. 1813. nastal nekaj »Ilirski klub«, katerega član je bil tudi Hrvat Mihanović, ki je izdal brošuro: »Reč domovini od masovitosti pisanja vu domorodnom jeziku«.

Ko je 1. 1814/15 zboroval na Dunaju kongres vladarjev, med katerimi je imel ruski car Aleksander prvo besedo, je to bolj povzdignilo samozavest slovanske mladine. Med onimi, ki so gledali velike slavnosti dunajskega kongresa in pričakovali novih ukrepov in dogodkov za svojo domovino, je bil tudi mladi Gjuro Šporer iz Karlova, ki je od 1. 1812. na Dunaju študiral medicino. Bil je sin onega Josipa Šporerja, karlovskega trgovca, ki je bil za časa Ilirije (1809—13) župan ali maire v Karlovcu. Tako je imel mladi Šporer po Napoleonovem porazu dovolj vzroka, da je premišljal o usodi svoje domovine. Zato je večkrat zašel v dunajsko dvorno biblioteko in se seznanil z deli starih dubrovniških pesnikov. Hotel je celo sam postati pisatelj in začel pisati tragičnijo »Edipos«. Pri tej priložnosti se je seznanil s Kopitarjem, ki je bil cenzor v dvorni knjižnici in je baš tedaj iskal zvez s poznavalci srbske in hrvatske literature in je pravkar pridobil Vuka Karadžića za svoje namene, ki jih je bil že 1. 1810. objavil v svojih »slovanskih fantazijah«, kjer je predlagal, naj postane Avstrija kulturno in politično središče vseh Slovanov in slavistike, posebno južni Slovani naj bi se čim bolj oklenili Avstrije, ki jim edina more nuditi kulturo in svobodo in jih varovati pred Rusijo.

Kopitar je takoj spoznal, da Šporer ni pesniški talent, pač pa ga je hotel porabiti za svoje načrte in ga je pregovarjal, naj dela za narod raje s tem, da zbira narodne pesmi, ali da napiše kak odlomek iz zgodovine. Šporer pa je bil bolj podjeten in je prišel takoj na misel, da bi izdajal nekake »Ilirske novine«, kakor izdajata Frušić in Davidović »Srpske novine«. Svoj načrt je razdelil Kopitarju in mu pri tem z vso

vnemo zagovarjal latinico, češ, da bi morali Rusi in Srbi opustiti cirilico, ki je nepravilna. Kopitar je pomiril prevnetega mladeniča, češ: »Tudi če je nekaj resnice na tem, kar pravite, vam vendar svetujem, da si izbijete iz glave vsako nadaljnjo misel o tem. Uredniki časopisov se morajo kot voditelji javnega mnenja izogibati vsake prilike, ki bi mogla dati povod za nesoglasja. Treba bo še mnogo časa, preden bo pri nas dozorela kritična zavest tako daleč, da se bodo mogla taka kočljiva vprašanja brez strasti reševati.

Mi, južni Slovani, moremo napredovati samo s strogo in zvesto slogom. Zato bo jako koristno, ako se vam posreči izdajati časopis, da ne mislite samo na Hrvate, ampak na vse jugoslovenske narode, ker niti Dalmatince, niti Slovence, niti Istrijane, pa niti Slavonce, a kaj šele drugi Jugoslovani ne bi radi pristali na izključno hrvatsko ime. Te narode je treba združiti pod enim imenom in ker so bili že v francoskih časih imenovani Ilirci, pristanite za sedaj, dokler zgodovina tega vprašanja bolj ne pojasni, tudi vi na to ime, dasi ne odgovarja niti zgodovini, niti narodnemu pravu.

Tako poroča Šporer v svojih spominih o teh razgovorih s Kopitarjem. Dvajsetletni Šporer je skoraj pozabil na svojo medicino, tako ga je osvojila misel, da postane žurnalista. In res je l. 1817. podal na dvorno kancelijo prošnjo za izdajanje lista.

»Vaše Veličanstvo.« je pisal cesarju, »pokrajine Hrvatska, Slavonija, Dalmacija in Istra že dolgo čitajo, da jim je potreben časopis, pisan v materinskem jeziku. Podpisani Ilir iz Karlovca, sedaj abs. medicine, čuti v sebi voljo in moč, da bi ustregel tej potrebi in upa, da je vsled svoje literarne izobrazbe in vsled znanja tujih jezikov dovolj zmogel, da urejuje in izdaja tak časopis, ki bi bil koristen vsakemu človeku. Ta list bi izhajal v ilirskem jeziku z latinico, ker narodna pisava (cirilica in glagolica) v teh pokrajinah ni več v rabi, ampak se narodni jezik poslužuje latinice.« Na koncu Šporer izraža nado, da bo njegova prošnja uslišana, ker je v razširjenem ilirskem narodu tak list v ilirskem jeziku potreben, kajti doslej tam ne izhaja noben tak list, dočim jih sorodne dežele imajo.

Ta prošnja je ležala celo leto, ne da bi se kdo zanjo zanimal, saj je prav tedaj sveta alijansa skušala čim bolj zatreti vse, kar bi moglo spominjati na svobodno voljo narodov, kaj šele, da bi dovoljevala nove liste. A l. 1818. je vendarle ta prošnja prišla v pretres. Prof. Šišić, po katerem povzemamo te podatke, pravi, da ne ve, na čigavo inicijativo — in ker je imela pri tem prvo besedo policija, se je Sednitsky obrnil na Kopitarja, da poda svoje mnenje glede teh »ilirskih novic«. Kopitar je odgovoril, da so glede važnosti časopisja povsod na svetu enaki nazori. Časopisi so lahko škodljivi ali koristni. Škodljivi pa gotovo ne morejo biti oni listi, ki izhajajo na Dunaju, kjer nanje pazi stroga cenzura. Kar se tiče Šporerja, je bil Kopitar mnenja, da bi bilo treba ugoditi njegovemu želji, češ, da katoliški Srbi, ki jih je v Avstriji poldrugi milijon, še nimajo svojega lista v latinici, dočim ga pravoslavni v cirilici imajo.

»Vsled konkurence bosta oba lista, ker bosta pisana v istem jeziku, a tiskana v različnih črkah, eden v latinici, drugi v cirilici, samo pridobila na vrednosti. In ker bi oba lista izhajala na cesarskem Dunaju, bo obrnil ilirski narod svoje oči proti Dunaju kot proti svojememu središču, kar je s političnega stališča jako važno. To pa, da bi izhajal na Dunaju ilirski časopis v latinici, bi moglo morda imeti še eno veliko posledico, t. j. da bi se na ta način najbrže počasi med katoliškimi Ilirci udmačila dobro sestavljena in cirilski azbukni popolnoma podobna ortografija z latiniskimi črkami, kajti vedeti moramo, da katoliški Ilirci še vedno nimajo obče priznane in še manj tako popolne ortografije, kakor je cirilica. Ako to na kak srečen

način dosežemo, teda bo cirilica azbuka kot nerodna morda sama po sebi prenehala. Samo nikar cirilice preganjati, ker bi to moglo postati zelo drago.« Kakor se vidi, Kopitar ni mogel zatajiti svojih črkopisnih in avstrofilskih načrtov, ki jih je skušal povsod uveljaviti.

Policija je sicer dognala, da je Šporer sin »nekdanjega frankofila in nesramnega svobodnega zidarja«, vendar je Sednitsky 26. maja 1818 predložil knezu Metternichu Šporerjevo prošnjo v podpis in utemeljil svoje odobrenje z dalekosežnimi avstrijskimi političnimi cilji, o katerih seveda Šporer, ki je pri zaslišanju izjavil, da nima drugega namena, kakor izdajati »ilirske novine« (Ilirische Zeitung), niti pojma ni imel, kajti on je hotel služiti svoji domovini, avstrijska gospoda pa je gledala vso stvar s stališča, koliko ima od nje koristi Avstrija.

Sednitsky je utemeljeval prošnjo tako:

»Avstrijska državna uprava je že dalje časa z nezadovoljstvom opazala, da nezdruženi (pravoslavni) Grki in Ilirci, ki so naseljeni po cesarsko-kraljevskih pokrajinah, goje neko posebno naklonjenost do Rusije, ki nahaja svojo glavno oporbo v verski sorodnosti, posebno pa v cerkvenih knjigah, ki so sestavljene in tiskane s cirilskimi črkami posebno v Rusiji. Ko bi se neopazno dalo doseči, da bi se cerkveni podaniki grške nezedinjene (pravoslavne) vere izogibali ruskih v cirilici tiskanih knjig in bi namesto njih neopazno sprejeli z latiniskimi črkami tiskane knjige, bi bil na ta način dosežen važen državni smoter. To bi obenem tudi nenavadno močno vplivalo na lojalno mišljenje onih c. kr. podanikov, ker bi oni poslednje svoje poglede bolj obracali proti Dunaju, kakor proti Petrogradu.« Metternich je priznal te razloge in 17. junija dovolil izdajanje lista.

Šporer je sestavil »oglas«, datiran 12. julija 1818 in podpisan od »Izdavača Oglasnika Ilirskoga«. Poslal je »oglas« v domovino, posebno zagrebškemu škofu Vrhovcu in drugim uglednim možem — a odzval se ni nihče. Vzrok je bil pač v tem, ker niso vedeli, kdo je »izdavač«. Tako iz Šporerjevih načrtov ni bilo nič, l. 1819. je promoviral in postal zdravnik.

To je bil prvi poskus, da bi tudi Hrvat dobil svoj list.

Šele 15 let pozneje, ko je že vzrastla nova mlada generacija, je za ta načrt čas dozorel. Ta generacija je izšla iz graškega »ilirskega kluba« (1828) in je prenesla svoje središče v domovino v Zagreb. Bilo je jasno, da brez lista ni mogoče govoriti o javnosti. Zato je Gaj l. 1832. zaprosil za dovoljenje, da bi smel izdajati časopis. To je bilo leto ljute borbe v požunskem odoboru, ko je grof Janko Drašković v svoji »Dizertaciji« pokazal vso opravičenost hrvatskih narodnih zahtev.

Madžari so vzrastli ne samo Hrvatom, ampak tudi Avstriji čez glavo. To je odločilo, da so bili na Dunaju bolj naklonjeni Gajevi prošnji. L. 1833. je bil Gaj na Dunaju, kjer se je seznanil s Kopitarjem, Vukom, Šafarikom in grofom Kolovratom, avstrijskim notranjim ministrom, hudim nasprotnikom Madžarov, in tako je prišlo do one slavne avdijence, o kateri poroča Gaj:

»Da, da, Madžari nam delajo velike preglavice,« je vzdihoval cesar Franc. »Pišite preveč in bi hoteli, da bi Hrvati nič ne pisali. Da, da, Madžari! Potolajte se! Jaz bom storil vse, kar je treba!«

Tako je po dolgem zavlačevanju, ko je policija vse natančno poizvedela, kaj in kako, meseca oktobra l. 1834. dobil Gaj dovoljenje, da sme izdajati svoj list. To dovoljenje je bilo izdano iz višjih političnih razlogov, da se Hrvate in Slovence pridobi za avstrijske načrte proti Madžarom in »da se okrepi njih in njih udanost do cesarstva in kraljevskega prestola in da se Serbijanci, Bosanci, Hercegovci, Črnogorci in Turška Hrvatska privabijo k Avstriji in odvrnejo od Rusije, ker se zdi, da so pod ruskim vplivom.«

(Konec prihodnjič)

osebno obljubil, da se bo za stvar zavzel. A prišlo je drugače. Za stvar so se zavzele druge sile, predvsem interesi za eksploatacijo danes tako pomanjkljive beograjske postaje. In kljub obljubi je g. Vujić sam nastopil proti ponudbi NO, začele so se intrige in slednjič je bil dr. Dular, ki je v imenu NO ponudbo vložil, razrešen dolžnosti komisarja ljubljanske postaje. Pod čezdalje jačim pritiskom gotovih oseb iz vlade g. Jevtića, ki so si pa tudi po padcu tega režima zagotovili dovolj močne pozicije, ni preostalo NO nič drugega kot da je svojo ponudbo umaknila.

Ugotoviti moramo še to, kar so veliki beograjski dnevniki posebno poudarjali, da je šlo v glavnem le za to, da se zaščiti angleško-italijanska firma Maconi, predvsem pa tudi njeni »jugoslovenski« predstavniki.

Kaj pa ljubljanska postaja?

Pred kratkim smo čitali v listih, da je dobila eksploatacijo ljubljanske postaje zopet Prosvetna zveza. Že l. 1927., in sicer 29. decembra je bil podpisan med državo in Prosvetno zvezo pod št. 18.850 dogovor za eksploatacijo ljubljanske postaje. Pogodba o prevzemu je bila držana v diskreciji. Zakupna doba je bila določena na 15 let, Prosvetna zveza bi morala zgraditi studio, dobila bi pa za okrog 75% bruto dohodkov od naročnin. Toda kljub tem dohodkom, ki jih mirno lahko cenimo na letnih 1.800.000 Din, je ostala postaja deficitna. Ker so bile potrebne tudi nekatere investicije, je Prosvetna zveza najela milijonsko posojilo, žirirali so nekateri veljaki in poslovanje v postaji je teklo v redu dalje.

Zanimiva bilanca

Čeprav program postaje ni bil ravno vzoren — same harmonike in citraši — je število naročnikov rastle, dobičaki pa ni bilo in ni bilo. Zato pa deficit, ki je narastel v teku let na 1.100.000 Din. Ne da se predvideti, do katere vsote bi ta deficit še narastel, če ne bi bila postaja prešla v upravo drugih ljudi. Kajti, če pregledujemo zadnje bilance, ki jih je delala še uprava Prosvetne zveze, bomo videli, da so šli na leto stotisoč posameznim osebam iz blagajne ljubljanske radiofonske postaje. Na srečo ali nesrečo je pa bil imenovan za bana Dravske banovine g. dr. Marušič, kateremu se gotovi ljudje nikakor niso pustili pridobiti in

Prosvetna zveza je bila razpuščena. Državna uprava je dvignila kvaliteto oddaje, kar ni težko dokazati iz primerjave programov. Prosvetna zveza je medtem vložila priziv proti razpustu, a ministrstvo notranjih zadev je dne 10. julija 1933 pod III. br. 22.739 priziv zavrnilo. Tedaj je postalo aktualno

Po naši zemlji

BREZ USPEHA

V 1. številki »Pohoda« z dne 1. januarja 1936 smo objavili natečaj za naše fotoamatere in razpisali nagrado Din 2000 — za najboljšo sliko tistega žida živčnega v Jugoslaviji, ki si s težkim ročnim delom služi svoj vsakdanji kruh.

Pogoji, ki smo jih stavili so bili zelo enostavni in lahki. Kljub temu pa do danes nismo prejeli niti ene slike v Jugoslaviji živčnega žida, ki bi si služil svoj vsakdanji kruh s težkim delom. Pač pa smo prejeli v tem času mnogo pisem, ki so naš že vnaprej prepričevali o neuspešni akciji in zagotavljali, da nele v Jugoslaviji, temveč tudi v sosednih državah ni zlepa najti žida, čistokrvnega in pravovernega, ki bi se na ta način prebijal skozi življenje.

Naš razpis je dosegel svoj cilj. Pokazali smo na strahotne razmere v naši zemlji, kjer živi nad stotisoč ljudi ene rase, ki pa se preživljajo le z delom, ki sicer donaja mnogo dobička, ki pa ne zahteva nikakega trpljenja in napora. Vsi ti tisoči židov žive od žuljev našega delavca in malega človeka, ki mora s svojimi skromnimi parametri omogočiti razkošno življenje židovskih družin.

Kakor smo javili, smo prejeli 2.000 Din, ki smo jih razpisali za nagrado za zgoraj imenovano sliko od nekega trgovca iz Zagreba, ki pa želi biti neimenovan. Že vnaprej je tudi ta gospod sam dvomil v uspeh razpisa. Radi tega nam je tudi omogočil uporabo teh 2.000 Din na način, ki se nam bo zdel najbolj primeren, ako bi bil naš razpis brezuspešen.

Uredništvo »Pohoda« smatra vsled tega za najumestnejše, da teh 2.000 Din nakloni v svrhu, ki bo vsaj nekoliko odvarjalja prvotnemu zamisleku. Vsled tega bo razpisalo v prihodnji številki nov natečaj našim umetnikom za najboljšo karikaturo židov v naši zemlji, na kar že danes opozarjamo vse interese. Na ta način upamo ustreči tako darovalcu, kakor našim umetnikom, v isti meri pa tudi koristiti stvari.

NAŠA ZVEZA Z MORJEM

Prijatelj inozemec nam piše:

»Te dni sem imel opravke na Sušaku. Ker mi je bila pot z vlakom preko Karlovca predolga, bi ne prispel pravočasno na cilj, sem se odločil napraviti pot z avtomobilom. Slišal sem sicer že mnogo o cesti iz Ljubljane do Sušaka, toda kot imajo loveci svojo latinščino, tako imajo večkrat tudi avtomobilisti svojo. Končno je cesta iz Ljubljane do Sušaka vendarle naša edina zveza z morjem in bil sem prepričan, da taka prometna žila ne more biti v stanju kot so mi jo popisovali. Vsled tega sem se podal na pot precej brezskrbno in v dobri veri, da ne bom imel na njej nikakih neprijetnosti. To pa, kar sem doživel, je daleko presega vso opisovanje.

vprašanje povračila dolga Prosvetne zveze. Škofijski ordinarijat kot pravni naslednik Prosvetne zveze je tudi odklonil povračilo dolga in tako je padlo breme vračanja dolga Prosvetne zveze na žirante.

Ceprav je nova uprava poskrbela, da je naša kukavica dobila znatno boljši program, da se je oddaja podaljšala in čeprav je bilo investiranega dokaj denarja v najnujnejše nove nabave, je vendar v teku dveh let prihranila 600.000 Din, ki so bili namenjeni za nove investicije. Z obnovitvijo poslovanja Prosvetne zveze pa so nastopile nove spremembe. Pred kratkim je Prosvetna zveza ponovno dobila radio Ljubljana v svoje roke in že lahko čutimo znatno spremembo programa.

Ponovna iniciativa NO

Še enkrat je NO pokazala svojo dobro voljo, da bi radikalno rešila vsaj vprašanje ljubljanske postaje. Dne 19. oktobra 1935 je poslala ministrstvu pošte in telegrafa obširnejšo spomenico in stavila predlog, ki je bil že objavljen v »Pohodu«.

In uspeh? Začetkom decembra 1935 je prišla vest, da je beograjska postaja že oddana v zakup, nato pa je bila tudi ljubljanska postaja oddana pod starimi pogoji ponovno Prosvetni zvezi. Da je to veliko olajšanje za žirante je samo ob sebi razumljivo. Menda zato vodstvo zopet štedi in kmalu se bomo vrnil v leto 1928.

H koncu še k izjavi ing. Osane

V »Slovenec« je izšla izjava prof. Osane, ki je zelo dobrodošla. Tisto, kar on trdi, da bi bilo potrebno za modernizacijo jugoslovenske radiofonije, je pred pol leta ponudila NO in še več. Ni bilo treba iskati sredstev, kajti 60 milijonov je bilo in je še vedno na razpolago za zgraditev modernih postaj v Jugoslaviji. Da pa rešitev Ljubljane zavisi od odločujočih faktorjev in od tega kakšno pot bodo izbrali oni, o tem smo se sedaj prepričali ponovno in vemo, kakršni faktorji, taka pot.

Z zadovoljstvom moramo konstatirati, da vzrok počasnemu razvoju radiofonije ne leži v pomanjkanju denarja, pač pa v pomanjkanju dobre volje, kar se je sedaj ponovno izkazalo. NO je s svojimi ponudbami ponovno dokazala, da resno pojmuje svojo nalogo, ki ni v brezposelnem politiziranju in prerakanju, ampak v stvarnem delu za nacionalno in kulturno osamosvojitve našega naroda. Imela pa je v zadnjem letu dovolj prilike, da se je prepričala, da je vsaka njena iniciativa neprijetna in nedobrodošla za vse politične stranke. Zato tudi s svojimi ponudbami ni uspeła.

Res je, da sem imel smolo z vremenom. Naliv za nalivom se je vrstil in v takem vremenu se mora človek sprijazniti z vsem. Tako sem zdržal do Ribnice tudi brez vsakega godrnjanja, dasi sem dobil vtis, da se je Vaša cesta gradila izključno le po željah poedinih vaščanov, ki so hoteli, da jim teče glavna cesta tik pred hišo. Drugače si ne znam predstavljati nešteti ovinkov in vzponov, ki jih napravi cesta, da doseže neznatne vasice in posamezne hiše, raztresene po hribovitih in dolinah. Kakor rečeno, pa do Ribnice nisem godrnjal, ker sem se zvil v starodavne dobre čase, ko se je ta cesta gradila.

Od Ribnice dalje pa je cesto težko popisati. Že v Ribnici sem zavozil v morje blata, iz katerega nisem imel upanja priti na trda tla. Večkrat sem že obupal, da sem sploh na pravi cesti in bil prepričan, da vozim po razoranih njivah. Pešci, ki sem jih plašil s svojo hupo, so se razpršili kot jata golobov, če plane med nje jastrebov, po njivah in travnikih, vsaj 50 metrov daleč od proge, ki sem jo moral voziti. Tako daleč je brzokone tudi brizgalo blato izpod voza. Nešteto krat sem imel občutek, da sem zavozil v oblak blata, ki je bruhalo izpod voza ter pokrilo zaščitno steklo ter padalo prav na streho. Gotovo 10 km sem moral voziti po taki cesti in še danes bi dvomil, da sem vozil po pravi poti, ako bi ne imel s seboj znanca-domačina, ki je to cesto prevozil že nešteto krat. Ta me je tudi tolažil s tem, da bo cesta pri povratku v boljšem stanju, ker čez kake dva dni se bo voda odtekla in cesta posušila. Poleti pa, da je prav za prav še slabše, ker ogromen oblak prahu, ki se vleče od Ribnice do Kočevja sploh onemogoča vsak razgled in da je bolje voziti v najhujši temi brez luči, kot po taki cesti.

Na poletje se pripravlja zopet več turistov iz inozemstva, da posetijo Vaše morje. Priporočal bi Vam, da do takrat vsaj deloma uredite cesto od Ribnice do Kočevja, ali pa javite preko radia, kdaj je pričakovati tisti trenutek, ko bo dež potolkel prah in sonce še ne bo preveč osušilo ceste. Prilčno na način, kot javljate prsič z Vaših smučarskih terenov.

Merodajnim gospodom priporočamo ta nasvet, ker sicer res ne moremo pričakovati ugodnega tujkega prometa.

Zakaj Jugoslavija še dolgo ne bo imela moderno urejene radiofonske službe?

Razvoj radiofonije v Jugoslaviji je daleč zaostal za razvojem v drugih državah. Naša radiofonija se še ni premaknila z amaterske baze, čeprav je mnogo važnih razlogov, ki zahtevajo, da se radiofonija postavi na čisto novo podlago. Vse tri jugoslovenske postaje oddajajo s skupno energijo 8-2 KW. Ta energija ne zadošča niti za najbližje okolišne beograjske, zagrebške in ljubljanske postaje, kaj šele za ostale naše kulturne centre, kot so Skopje, Subotica, Cetinje, Sarajevo, Split in Maribor. In tako imamo nemogoče stanje: naši radioabonenti morejo poslušati postaje inozemstva ne morejo pa slišati domačih postaj!

Da bi bila organizacije radiofonije smiselna, bi morala biti predvsem urejena po enotnem načrtu. Dočim bi za beograjsko postajo zadostovala 100 KW energija, bi morale biti po manjših kulturnih mestih postavljene relejske postaje. Stvari bi ne bilo težko izpeljati, ker sedanje naše postaje v nobenem slučaju ne odgovarjajo modernim zahtevam in bi lahko bila v slučaju reorganizacije postavljena vsa naša radiofonija na tako solidne temelje, da bi lahko v mnogočem prekosila

organizacijo radiofonije v naprednejših državah, kjer se je slednja razvijala brez pravega sistema. Nujna pa je reorganizacija radiofonije tudi iz tega razloga, ker pozneje ne bo mogoče dobiti valovnih dolžin v mednarodnem etru za jačje postaje.

Iniciativa Narodne Odbrane

Kako važna je radiofonija za prestiž naše države in uveljavljanje naše kulture je menda prva spoznala Narodna Odrbana. Po dolgih pripravah ji je uspelo predložiti državni oblasti spomlad lanskega leta obvezno ponudbo z naslednjimi pogoji: NO zgradi v Beogradu 100 KW, v Zagrebu in Ljubljani pa 25 KW relejske postaje. Vse te postaje bi bile zgrajene kot popolnoma nove, najmodernejše, z vsemi pripadajočimi prostori. Vsa dela bi veljala okoli 60 milijonov dinarjev in bi jih investirala NO iz domačih sredstev. — Zato bi imela NO pravico dvajsetletne eksploatacije, a po dvajsetih letih bi postaje prešle brezplačno v državno last.

Ponudba je bila popolnoma stvarna, resna, tedanji minister za zgradbe ing. Vujić je

V ZNAMENJU KRIZE

Naša trgovina in industrija preživljata krizo in se bori z njo že par let. Napor in delo, ki so ga vložili tako poedinci kot strokovne organizacije v to borbo, žrtve, ki jih morajo dan za dnem prinašati posamezniki in celote, vse to je znano tudi širši javnosti. Naš trgovec in obrtnik, kakor tudi industrijalec danes ne vzdržuje več svojega obrata zato, da si ustvarja prihranke, temveč je njegovo delo le še borba za obstoj in vsakdanji kruh. Koliko jih je tu med njimi, ki bi opustili vsako delo in raje živeli skromno življenje privatnika od prihrankov iz dobrih časov, da ni v njih razvita visoka zavest do skupnosti in odgovornost do onih, ki bi ostali na cesti brez kruha.

Ako se pojavi kljub tem razmeram v trgovskem svetu nova trdka in to celo v stroki, ki je danes pri nas že prekomerno zasedena, bi bilo razumljivo, da rodi to odpor pri že obstoječih trdkah. Tembolj pa bi bilo razumljivo, da rodi vsak tak poskus skupni odpor vseh onih, ki sodelujejo pri našem gospodarstvu, če se pojavi kot novinec na našem trgu tujec in ako je ta tujec celo dunajski Žid.

Te dni smo doživeli tak slučaj v Ljubljani. Iz Dunaja je prišel Žid Berger Ernst in zahotelo se mu je otvoriti pri nas galanterijsko trgovino. Kdor pozna židovsko trgovino ve, da bo ta človek uspeval, četudi bodo krog in krog njega propadali naši trgovci. Gospodu Bergerju je trgovska zbornica odklonila dovoljenje za koncesijo, proti njemu je tudi nastopilo društvo »Združenje trgovcev«. Ali Žid g. Berger je našel pota in sredstva, da je dosegel ono, kar bi naš človek nikdar ne mogel doseči, t. j., da je kljub temu dobil koncesijo za otvoritev trgovine.

Gotovi znaki kažejo, da moremo pričakovati v najkrajšem času tudi v naših krajih židovsko poplavo. Že nekaj časa lahko opazujemo po cestah, šetališčih in lokalih krivonose tipe, ki čeblijo v vseh mogočih jezikih. Od kod jih je prinesel veter ne ve nihče, njih število pa narašča iz dneva v dan. Za enkrat si je ta židovska gospoda znala poiskati mesto zaslužka v prikriti obliki. Vsaj javnost ni imela prilike opazovati njihovo delo. Po raznih družbah nam je inozemski kapital postavil svoje krivonose zaupnike, ki so ob mastnih plačah opravljali svoj posel brez napora in brez vsakega rizika. Izgleda pa, da so vsa ta mesta že zasedena. Zgoraj omenjeni g. Berger nam dokazuje, da prihaja k nam že druga kategorija Židov, t. j. trgovcev. Ako bomo stali prekrižanih rok, imeli bomo v kratkem tudi pri nas drugi Zagreb, vsaj kar se tiče Židov.

Opozorjamo vse prizadete, posebno pa trgovce in industrijalce na to nevarnost. Opozorjamo pa tudi vse Žide, katerim se cede sline po naši zemlji, da ne bomo izbirali sredstev v borbi proti njihovim načrtom. Iz preteklosti se lahko uče, da ta borba ne bo niti prijetna niti lahka in da nima za Žide dobre izgleda.

ZE ZOPET DR. TARTAGLIA

»Jutro« od dne 2. t. m., št. 27, poroča: »Sokolsko društvo v Splitu je izključilo dr. Ivana Tartaglia, bivšega bana Primorske banovine in predsednika Jadranske straže. Izključitev utemeljuje v javnim delovanjem dr. Tartaglia, ki da je v nasprotju z idejami in cilji Sokolstva. Ta izključitev je izzvala v Splitu mnogo komentarjev in polemik.«

Vse jugoslovanske javnosti je gospod dr. Ivo Tartaglia že dolgo poznan, zlasti v zvezi z znanjem »zagrebških memorandumov«, katerega je dr. Tartaglia podpisal, čeprav je bil že takrat predsednik Jadranske straže! Dejstvo je, da mu tega koraka niso nalogali nikakoli interesi organizacije, kateri je bil na čelu, niti ni bila to obča narodna potreba. Javnosti je tudi znan napad dr. Ivana Tartaglia na Narodno odbrano in nekatere njene predstavnike v Splitu od 8. februarja 1935, kateremu je sledil temeljiti in splošno priznani odgovor predsednika Središnjega odbora NO, Ilije Z. Trifunovića v »Politiki« od 12. februarja 1935, v katerem med drugim pravi: »Položaj političnega funkcionarja je nezdržljiv s položajem predsednika nacionalne organizacije, kajti politični funkcionar, pa tudi najvišji, je v najboljšem slučaju predstavnik razpoloženja in teženj samo ene stranke, dočim je predsednik nacionalne organizacije kot čuvár splošnih narodnih interesov prisiljen sodelovati z vsemi državljani brez ozira na njihovo strankarsko ali drugačno usmerjenost. Z miselnostjo in delovanjem tistih, ki opirajo vse svoje delo v glavnem na željo, da se na vsak način dokopljajo do oblasti, ne sme imeti predsednik nacionalne organizacije po mnenju velikanske večine nacionalnih in javnih delavcev nobene zveze. Po tem merodajnem mišljenju je nasprotno dolžan najenergičneje zatirati vse, kar bi imelo obeležje pristranosti ali kar bi ne bilo v skladu z dobro pojmovanimi potrebami celote.«

Da se je Sokolsko društvo v Splitu odločilo za tako važen ukrep, je treba samo pozdraviti. To bo storila gotovo tudi vsa jugoslovenska javnost.

»ŽENA IN DOM« IN ŠE KAJ

Ob članek v 2. številki našega lista od 10. januarja t. l. pod naslovom »Žena in dom« se je zalelelo več drugih člankarjev, kar dokazuje, da je članek vzbudil precejšnjo pozornost in je bil prav tehten, ker je razčistil vprašanje, ki se pri nas prečesto zanemarija. Tako je 20. p. m. v 15. številki »Slovenskega Naroda« priobčila Sekcija jugoslovenske ženske zveze v Ljubljani pod naslovom »Žena in sedanji družbi« odgovor na naš članek, v »Jutru« z dne 3. t. m. pa je neki Stanjevski pod naslovom »Žena in dom in Pohod« priobčil nekak silno »utemeljen« odgovor. Zani-

mivo je, da se niti eden, niti drugi članek, zlasti pa prvi ne dotika dejstev, ki so navedena v našem članku tako, da bi se potrudil, da naš članek kritično presodi. Nasprotno, pisec Jutrovega članka dejstva, ki so neizpodbitno iznešena v našem članku, celo ponareja in jih izpreobrača v drugo smer. Izgleda, da se oba članka silno ogrevata za boljše, ki so proletarizirali na tisoče in tisoče družin ter otroke enostavno »podržavili«, dasi je Vodečova v svoji knjigi sama zapisala (kar ji je ušlo, seveda): »Nič na svetu ne more nadomestiti srca in mleka matere.« Pisec Jutrovega članka sam dobro ne ve, o čem piše, ko trdi: »Če bo ženi zakon (poroka) nudil res človeka vredno preživljanje, se bo itak sama želela posvetiti svojemu naravnemu poklicu«, kar je naš članek prav tako dobro povdaril: »Mi moramo doseči, da se bo vsaka žena lahko poročila in brez skrbi in pomanjkanja lahko vzgajala to, kar je njeno in iz nje prišlo — žena ima imenitnejši posel, kakor vsi državniki in diplomati, ona rodi v mukah nove ljudi, ona jih vzgaja, da bodo roditeljem v čast, sočloveštvu v srečo.«

Čudno je pa le, da se za boljše, ki so zavzemajo prav naše »meščanke«, ki so najbolj znane po tem, da nosijo v naročjih čisto krvne pinčel!

SMEŠNA MODA TIROLSKIH KLOBUČKOV

V našem listu smo že okrcali smešne in za naše občinstvo ponižujoče in neokusne iasiščne čepice — in sicer z uspehom; kajti res so izginile knalu raz kodrastih glavice naših mladih damic.

Pa se je že zopet pojavila na naših ulicah druga neokusnost, namreč takozvani »tirolski klobučki« z zelenimi in rdečimi vrvičami in z belimi kurjimi mehkiimi peresli. Poleg damic se vidi še resne gospode s tem smešnim pokrivalom. Poudarjamo, da ni to naše, ampak tuje in zelo neokusno.

Modo bi moral narekovati v prvi vrsti profinjeni estetski okus, pa jo žali-bog vodi več ali manj posrečen domislek kake dive, ali celo kaprice, če že ne norost ženske.

Pomisliti moramo, da nosijo take klobučke neokorne oblike v goratih nemških alpah samo domači »hribovci«, ki nimajo niti okusa, niti denarja za pošteno evropsko pokrivalo, ker so daleč od evropske civilizacije.

Kaj pa hoče tak nemški hribovski tod! Kako se nosi kulturna Evropa ne vé, evropski okus mu je neznan, v visokih hribovih na čistem zraku in soncu prekipava življenja, pa bi se rad postavil in dal izraza tudi na zunaj vsemu temu, kar igra v njem. Brez okusa si povezne v svoji naivnosti tak klobučevinasti lonec na glavo; želi si barv, pa dene še rdeč ali zelen trak okrog njega in, da je po njegovem okusu, potegne na sejm kupljenemu lesenemu konjičku repek iz raznobarnega kurjega puha in si ga vtakne za trak. Sedaj se je našel. To je pač okus revnega nemškega hribovca, ki ni videl sveta, kar mu pa ne sme nihče zameriti. Trden nemški kmet iz hribov, ki je le kaj čital in se po svetu ozrl, se bo drugače oblekel in pokrtil — vendar pa še vedno po svoji noši. Ta je za tako todnaste špase preresen in predostojanstven. Kakor prej gori omenjeno, oblečene nemške hribovske todne vidimo tudi kot karikature v nemških humorističnih listih. Vse te karikature so tudi za Nemca smešne.

Sedaj pa pride naiven nemški letoviščar med svoje »hribovce« in hoče v svojem nemškem humorju posnemati neokornost svojega hribovca — hoče pač izgledati kakor ti hribovski todni in zato iste v smešni postavi in zunanjosti posnema vsaj v pokrivalu za čas, ko je z njimi na letoviščih. To je temu letoviščarju »špaso« in »heco« in le iz tega stališča razumljivo. Včasih si kupi tak letoviščar tudi še kratke irhaste hlače, da razkazuje svoja šibka in blede kolena.

Tako tudi ta nemški meščan-letoviščar ironizira in oponaša s tem svojega hribovskega rojaka — kot hribovskega todna, ker se mu zdi to vicig. Nam je tudi ta nemški humor tuj in nam ne gre k sreč.

Sedaj pa naj bi to posnemanje nemškega hribovskega todna za nas postalo moda in naj mi kot Evropejci tako pokrivalo nosimo tudi na promenadi v mestih!

Če že hoče Nemec smešiti s oponašanjem svojega rojaka, naj to stori, mi tega nečemo in ne smemo posnemati. Če že hoče naš človek nositi ravno gorenjski zelen klobuk z zastavnim peresom, je to stvar njegovega okusa in menda je celo to znak neke bratovščine. Toda na naših ulicah in promenadi ne bomo trpeli teh neokusnih tirolskih klobučkov z mehkiimi kurjimi perjem in zelenimi ali rdečimi trakovi, ker je to neokusno in ker ni naše. Čudim se še, da ne denejo na glavo čelade nemških srednjeveških viteзов s perjanico, kakor jo imajo v raznih barvah leseni konjički mesto repa. Proč s tako nemško prismodarijo!

Povejte mi, ali so taki klobučki in taka nošnja mogoča v Parizu, Londonu, Rimu ali v Moskvi na promenadi. Povejte mi, ali ste kdaj videli fine lovse družbe v Parizu, Londonu in v Rimu ali v Moskvi drugače oblečene kakor to velevala dostojen moderen športni stil. Naši lovci seveda morajo posnemati nemške profesionalne lovce v svojih oblekah. Ali si res tako želijo uniforme, da morajo hoditi v hlačah s širokimi zelenimi portami, v zeleno obrobljenih jopičih in z raznimi gamsparti in federpuši, kot vržejo v nedeljo puško na tegobno ramo. Ali hočejo mogoče divjad opozoriti nase ali prizna divjad le tako nemško-alpsko oblečene lovce?

Gospoda, menda je skrajni čas, da končamo enkrat s temi neoficijelnimi nemško-alpskimi mondurami, portami in tirolskimi klobučki.

Proč z vsem, kar ni našega, drugače bomo prisiljeni povedati, kje se take todnaste klobučke in pa zelene bordure in porte lahko kupijo in kdo jih lahko kupuje.

NACIONALNO ČUDO

(Po reviji Narodna Odbrana)

Koliko imamo javnih delavcev in koliko nacionalnih! Če bi upoštevali vse one, ki se sami tako nazivajo, bi jih bilo toliko, da bi jih lahko dobavljali celo Abesiniji, toda njih delo! Koliko imamo političnih ljudi, ki se hvalisajo s svojimi nacionalnimi zaslugami, da bi se morali pred njimi odkriti — toda kakšni so, če pogledamo njih okolico!

V enem izmed zadnjih izvodov »Severne Straže«, ki izhaja v Petrovem gradu, smo čitali članek, katerega bi mogli z vso pravico imenovati nacionalno čudo. Stojimo seveda na stališču, da je pisal ta list resnico vsaj v glavnem. Če ni pisal resnice, potem je list sam nacionalno čudo, ker bi tako ne smel pisati.

Kot piše »Severna Straža« gre za sledeče: Nedaleč od Petrovega grada se nahaja mala vas Martinica. Vas kot so vse druge, majhna in zapuščena. Toda v tej vasi obstoji šola za učitelje in eno učiteljico in seveda tudi učenci katoliške in pravoslavne vere. Da se vrši na tej šoli pouk nemške dece v nemškem jeziku, to je še kolikor toliko razumljivo, toda učitelji ne znajo ali pa nočejo znati državnega jezika. Kako se bodo ti mali jugoslovenski državljani naučili državnega jezika, ko ga njihovi učitelji sami ne znajo. Sicer pa je to malenkostno in prav nič važno vprašanje. Morda! Toda pravoslavna deca dobiva pouk o verouku in srbski pravoslavni cerkvi v — nemškem jeziku!

Jugoslovenci se uče torej v Jugoslaviji svoje vere v tujem jeziku! Ali ni to nacionalno čudo? Naravnost neverjetno. Če bi se to dogajalo z Lužickimi Srbi v Nemčiji, bi bilo to morda še razumljivo, nerazumljivo pa je, da se dogaja kaj takega v srbski Vojvodini.

Nič zato, da dva učitelja na tej šoli ne znata našega jezika, nič zato, da edina učiteljica, ki zna naš jezik, nima časa. Gre pa za vprašanje, kaj je s šolskim nadzornikom, ali on to sploh ve, in kaj je z ministrstvom prosvete, z nacionalnimi organizacijami, z nacionalnimi delavci in naposled, kje je Srbska pravoslavna cerkev?

Neverjeten škandal. In preko tega zahtevajo neki takozvani politiki še to, da tvori Vojvodina posebno politično enoto!

Povsem zasebna stvar je, če piše »Severna Straža«, da izostajajo na tej nesrečni šoli učitelji od pouka, da se kuha v učilnicah mleko in da se prihaja v nje v pižamah. Vse to je stvar vzgojnega značaja in nima nobene zveze z nacionalno politiko, ki se sprovaja tako lepo v Vojvodini. Trdi se, da ne obstoja v tej vasi nobena nacionalna pa tudi nobena kulturna organizacija. Očividno jih ni treba, čemu tudi, ko šola tako lepo vzgaja! Vprašati pa se moramo, ali v Petrovem gradu oz. bližini ni nikogar, ki bi preskrbel, da se vse to popravi? Izgleda, da se doslej še ničesar ni napravilo in da se tudi v bodoče ne bo. Menda se vendar ne bo zahtevalo od kakega vaškega učitelja nemške narodnosti, da bi on sprovajal politiko Srbske pravoslavne cerkve ali politiko kakega šolskega nadzornika oz. kake nacionalne organizacije? On ima brez dvoma svoje lastne brige in je lepo od njega, da vsaj v nemškem jeziku pojasnjuje pravoslavni dec, kaj je prav za prav Srbska pravoslavna cerkev. Če deca ne zna, kaj je »Oče naš«, pa naj vsaj zna, kaj je »Vater unser«, za kmetsko dečo znašča tudi to.

Res, v težkih časih živimo, v paradoksalnih časih, v časih, ki kriče po Karadždiju in Milošu, ko se je sodilo na licu mesta, po zdravem razumu in interesu naroda. Nekdanje batine bi bile slaba kazen za taka nacionalna čudesa, kot je to. Da bi bilo to čudo vsaj jedino, toda bojimo se, da obstojajo še hujša.

Ne, ne, ni se treba razburjati. To naj bo zabeleženo samo radi zgodovine. Poznejši zgodovinarji bodo mogli iz takih »malenkosti« razumeti današnji politični položaj in zgodovinske dogodiljaje. Take »malenkosti« jim bodo pojasnile današnje stanje in jim pripomogle, da bodo mogli dobro proučiti naš čas in ga razumeti takega, kakršen je. Tudi mi smo zapisali to le iz tega razloga in nimamo nobenih drugih namenov, kajti če bi bil hotel sploh kdo kaj takega poravnati, bi bil to storil ne da bi čakal na naše opozorilo. Ali se naj koga kaznuje?! Hm, kdo, koga in zakaj? Pri toliko drugih važnih poslih se pač ni mogoče baviti še z vprašanjem, ali se naj uči deca v neki vasi Martinica »Oče naš« ali »Vater unser«! Bože moj, ali ni to vsejono. Pa naj deca prevede to na svojih domovih, če ji je to sploh potrebno...

NOVI ODBOR VOJNIH DOBROVOLJCEV V LJUBLJANI

Na običnem zboru dne 5. januarja izvoljeni odbor Sreske organizacije Saveza ratnih dobrovoljaca Kraljevine Jugoslavije v Ljubljani se je konstituiral na prvi seji takole:

predsednik: Jeras Josip, I. podpredsednik: Lorgor Alfonz, II. podpredsednik: Zagar Joco, tajnik: Prinčič Edvard, blagajnik: dr. Hebel Josip; odborniki: ing. Vidic Ignac, ing. Gržina Ladislav, dr. Turk Ernest, Gorečan Franjo, Železnik Rudolf in Jeras Srečko. Namestniki: Rakušek Vinko, Per Franjo, Fon Vekoslav in Vagaja Ludvik. Nadzorni odbor: predsednik: Mikuz Drago, dr. Kambič Mirko in šifrar Andrej. Namesnika: Javornik Ivan in Zorčič Franc.

O važnejših društvenih in drugih dobrovoljskih zadevah bodo obveščeni dobrovoljci in naša javnost redno potom časopisja.

ŽOLČNI KOTIČEK

REBUS.

15 : 16

V četrtek, dne 6. t. m. se je odigrala tekma za državno prvenstvo med sportnim klubom Beograd I in sportnim klubom Beograd II. Izid tekme, ki se je pričakovalo z velikanskim zanimanjem cele zemlje, je povzročil v vseh sportnih klubih silno vznemirjenje. Dosedanji državni prvak Beograd I je bil poražen od prejšnjega državnega prvaka v razmerju 15 : 16.

Dočim zahteva sportni klub Beograd I revanžno tekmo, je Beograd II mnenja, da mu pripada naslov državnega prvaka brez revanžne tekme. Spor pride pred Savez, ki bo razsodil, kdo ima prav.

OŠIŠANI JEZ NOČE V LJUBLJANO

Zakaj? V Beogradu ga samo šišajo, v Ljubljani bi ga odrli na meh. Poleg tega prodaja v Beogradu vso naklado svojega koledarja samo enemu kupcu, ki mu izplača zanj takoj pol milijona dinarjev na roko, Ljubljana pa nima interesentov, ki bi lahko iz tujih žepov plačali toliko denarja samo zato, da preprečijo svojo »popularizacijo« v koledarju Ošišane ježe.

NUJNO POTREBNO

Prišli smo zopet v čas zaupnic. Slovenski kmetje so že izrazili svoje popolno zaupanje gg. dr. Marušiču in Pucelju, vsled tega so začutili potrebo po zaupnicah tudi drugi, ki nočejo zaostajati za tema dvema gospodoma. Ker pa je sestavljanje takih zaupnic včasih mučna stvar in morajo sestavljati besedilo takih zaupnic voditelji sami, se je osnoval v Ljubljani odsek za izdelavo takih zaupnic in se stavi na razpolago našemu žolčnemu kotičku. Da pokaže svojo resnično sposobnost, priobčuje kot vzorec zaupnico, katero bi bil ponudil brezplačno na razpolago g. Pucelju, če bi bil vedel, da g. Pucelj v znani svoji ponižnosti sploh reflektira še na zaupnice. Evo vzorca:

»Desettisoči slovenskih kmetov, zbranih v pritlični dvorani hotela Miklič v Ljubljani izjavljamo spontano, to se pravi brez prošnje in proti volji g. Pucelja, da mu zaupamo še mnogo bolj, kot smo mu takrat, ko je bil minister za socialno politiko in narodno zdravje. To svoje zaupanje opiramo na njegove ogromne zasluge, ki si jih je pridobil v tem času, saj je:

1. preskrbel potrebna sredstva, da je ljubljanska bolnica najmodernejša v državi. Dočim morajo ležati v vseh drugih bolnicah po dva ali trije bolniki na eni postelji, dočim leže težko bolni drugje celo po tleh, ima v Ljubljani vsak bolnik na razpolago po dve postelji in bo treba nujno zvišati število bolnikov, da nam bolnice ne bodo prenesli iz Ljubljane v Beograd;

2. rešil nacionalni problem v kočevskem srezu po strogo socialnih vidikih. Obstoječi večini je vzel vse pravice in jih dal ubogi, strašno zatirani nemški manjšini ter jo potem še vprašal: »Hab ichs gut gemacht?« Ker je dobil pritrdilen odgovor, ni dvoma, da je tudi tu dokazal svojo sposobnost;

3. zavzemal vedno stališče, da ministrstva za socialno politiko sploh ni treba v časih gospodarske stiske, ker se takrat revežem sploh ne da pomagati. S tem je dokazal svojo nesebičnost, saj je hotel sam ukiniti ministrstvo za socialno politiko in se zadovoljiti le z ministrstvom za narodno zdravje.

Iz teh razlogov uživa g. Pucelj slej kot prej naše zaupanje in smatramo, da Slovenci razven njega sploh nimamo nobenega sposobnega kandidata za reševanje najtežjih državnih in narodnih problemov. Kdor ni našega mišljenja in ima pogum, ta naj pride v hotel Miklič, kadar bomo zopet zbrani v desettisočih okoli svojega priljubljenega voditelja!

Slovenski kmetje, t. j.

Ažman, Koman, dr. Marušič, Mravlje in Pucelj.

Ta prvi vzorec le za propagando. Sledje drugi, da jih bodo imeli ne le gg. voditelji, marveč tudi njih neštevilni čestilci vedno pri rokah, kadar jih bo treba predlagati in izglasovati.

DOPISI

Jesenice

O POHODOVIH »PRIJATELJIH«

Pred dnevi sem bil v družbi nacionalistov, ki na Jesenicah v nacionalnih krogih kot taki že kar nekaj pomenijo. So mlajši inteligenti v raznih funkcijah par tukajšnjih društev, ki mislijo, da imajo v njih svoje najboljši pobornike, a so v svojih naivnih buticah tako siromašni, da bi jim človek prisodil kvečjemu dvorazredno osnovno šolo. Ne zamerim jim, da ne poznajo splošne svetovne politike, kolikor nam jo slika dnevno časopisje — saj človek ob takih prilikah kakor so, res resignira na vse, kar ga direktno ne tangira —, zamerim jim pa, da tako modro govorijo o stvarih, ki jih sploh ne poznajo, pa hočejo o njih več vedeti in bolje vedeti kot najboljši resnični poznavalec vsega sodobnega življenja. S takimi učenjaki sem bil v družbi. Pogovor je nanesel na naš »Pohod«. Da bi videli in slišali prokletstvo, ki so ga bruhali nanj ti učeni gospodje! Ne samo zanič, temveč naravnost nacionalnemu pokretu škodljiv je ta naš ubogi listič! Toda ob celournem vpraševanju, kaj enemu ali drugemu ni všeč, ni znal ne eden ne drugi odgovoriti z najsplošnejšim odgovorom. Prišel sem tako do spoznanja, da mladi gospodje samo vedo, da listi izhaja, da pa ga še nobeden izmed njih ni bral in ga ne bere — samo zato pač, ker je »Pohod«! Pa tako sovraštvo do njega! Ista nadbudna nacionalna elita zahaja najbrže tudi v jeseniški lokal, kjer so nam rekli, da »Pohod« odpovedujejo, ker »nekateri gospodje tako žele — ga ne marajo«. Joj, joj, kakšna prešernost učenih gostov! Vsa v znamenju plitvih modracov. Čudno je pa vsekakor, da taki ljudje, čeprav na vsa usta kriče, da niso klerikalci, ali da niso Jutrovi in nikdar ne bodo, zahtevajo v lokalih »Slovenec« ali »Jutro«. Seveda, »Pohod« nima samo po senzacijah hrepenečim namenjene rubrike, ki servira starim mamicam najfantastičnejše »svetovne« dogodke: kako je kit požrl sod olja in so ga našli v njegovem trebuhu in druge take resnične »zanimivosti«. Naj zve javnost, da je to hrana mnogim našim inteligentom, ki brez gmotnih skrbi in drugih neprilik hočejo veljati za vodnike javnega življenja in njegove preroke.

Pa imajo uspehe taki ljudje! Neuka masa se zbira okoli njih in jih obožuje. Demagogija

gre v klasje povsod, zakaj bi bilo baš pri nas drugače. Pri nas se ne vodi meddruštvena politika v znamenju sloge, edinstva in napredka v narodov prid, pri nas prevladuje osebnost, ki je najhujša rak-rana nacionalnega življenja. Demagoški značaj našega javnega življenja streljajo pisce na Pohod in njegove pobornike, slepo in pobožno pa gredo z maso mimo rdečih srpov in klavir, ki že leto in dan kriče na raznih vogalih kot božji prsti, ki kažejo na končni uspeh takega delovanja. Naj se vendar zavedo, da sami pomagajo k vstajenju njim, ki se jih v svojih šibkih dušah najbolj boje in pred katerimi bi se prvi skrili v mišje luknje. Ne zavedajo se v svoji demagoški strasti naši nacionalisti, da z njimi vred kriče proti Pohodu separatisti in internacionalisti in nikoli se ne vprašajo, zakaj! Morda pa so blizu njih v svojem stremiljenju, morda z njimi pihajo v isti rog? Zadnje zaupniške volitve v KID-u nam dajo precej misliti. Mnogo čez 100 glasov nacionalno organiziranih članov so namreč požrle druge barve! Ali naj se po tem takem čudimo takemu lajanju na Pohod? Zal nam je le, da oni, ki res še nacionalno mislijo, nasedajo takim »kominternistom« in pustijo voditi svoje misli in dejanja njim, ki sistematično rušijo nacionalno slogo!

Tudi odraslo mladino si prisvajajo. Zakleje se je eden izmed »pomembnih« — mi ga štejemo že davno med člane Kominterne! —, da Narodna Odrbana ne bo dobila mladine. Tej brezčastni figuri se seveda to ne bo posrečilo. Tudi mladina loči slamo od možgan, tudi mladina še loči dobro od slabega! Mladina, ki se v gostilnah vzgaja in zastoj pijače pritrjuje tovrstnim prerokom, seveda ne bo nikoli naša in jo tudi iskali ne bomo! Vse njeno znanje obstoji v streljanju na Pohod in Narodno Odrbano. Jasno je za kakšne bodočnost je namenjena ta mladina! Mi smo pozorni na take dogodke in prišel bo dan, ko bomo pokazali nanje in jih primerno osvetlili, da bo narod videl, komu je zaupal! Ni nam za starino, ki za Jugoslavijo v veliki večini sploh ne živi s srcem, tembolj nas pa zanima mladina, cvet, ki rodi sadove, ob katerih bo narod živel.

Vam, ki še niste popolnoma prodali svojih duš, pa veljaj tole: Premislite, kam vodi vaše početje, vaše streljanje na nas, ki nimamo drugega greha na sebi, kot da smo trezni presojevalci sodobnih razmer ter pravični in nepristranski kritiki dogodkov, ki v od vas sejanem zlu rastejo v nedogledno opustošenje nacionalne njive. Proti vam se mo-

ramo boriti, vašo nazadnjaško pamet odpirati, mesto da bi z vami združeni, v isti cilj uprli, z istimi idejami prekušeni šli naprej in imeli uspehe. Zastavljajte nam pot kot nerodne burkije, ki so naše, pa jih moramo zlomiti, če hočemo naprej. Nasprotniki se smejejo vam in nam in kot tretji odnašajo z bojišča lahko priborjeni plen. To so vaši uspehi, ki se jih v svoji zaslepljenosti in osebnostni strasti prav nič ne zavedate.

Se streljajte na nas in naš Pohod, ki smo, vedite, ponosni nanj! Zakaj več koristi narodu ena sama njegova vrsta kot bataljon vaših nazadnjaških borcev! Se streljajte, uničite nas ne boste! Ko vas že davno ne bo, ko boste po takih dejanjih vsak svojim zaslugam primerno plesnili v kakem kotu kot internacionalna rezerva, bomo mi še stali! Prokleti Pohod pa bo zapisal v večni spomin vaše delo, da ga zgodovina ne bo prezrla. Odrbanaš.

† GA. ANA SVETLINOVA

Na Javorniku je v preteklem mesecu umrla ena izmed redkih žena, ki je v vsem svojem življenju smatrala za prvo in sveto dolžnost podpirati nacionalno misel. Kljub visoki starosti 70 let je vneto delovala na narodnem polju. Prav tako, kakršna je bila sama, je vzgojila svoje otroke. Njenemu sinu Jožetu, našemu bratu, ki je dolgo vrsto let preživel z njo in že izza najmlajših svojih let črpal iz njenih misli in dejanj zaklade nesebične ljubezni do jugoslovenskega naroda, po katerih je tudi usmeril svojo življenjsko pot, ter vsem ostalim izrekamo iskreno sočustvovanje. Rajnico pa bomo kot duha-tvorca naših podvigov nacionalisti ohranili v trajnem spominu. N. O.

Maribor

DEMONSTRACIJE POD ŽIDOVSKIM VODSTVOM!

Pozivam Vas, da z ozirom na članek z gornjim naslovom, priobčen v 3. številki »Pohoda« na 4. strani v 3. stolpcu, natisnete v smislu določb tiskovnega zakona sledeči popravek:

Ni res: »Zborovanje pa je motila skupina omladincev, katerih besedovodja je bil nemški žid Teichner iz Ptuj, ki je hotel s povečevanjem boljševiških reform zmanjšati pomen predavanja.« Res pa je, da jaz nisem bil besedovodja nikake skupine omladincev, da nisem povečeval nikakih boljševiških reform in da nisem hotel zmanjšati pomena predavanja.

Ni res: »Predavatelj si je ogledal medklicatelje in ko je ugotovil — »Vi ste žid in z Vami o Nemčiji sploh ne razgovarjam« — je to konstatacija zaprla medklicatelju sapo.« Res pa je, da jaz sploh nisem delal medklic, da si me predavatelj ni ogledal, da ni napravil na moj račun nikake ugotovitve in da mi zato tudi ni nobena njegova konstatacija zaprla sapo.

Ni res: »Značilno je vsekakor, da vodi slovensko mladino pri demonstracijah nemški žid, ki je splošno znan kot zagovornik boljševizma.« Res pa je, da jaz ne vodim pri demonstracijah slovenske mladine, da nisem nemški žid, da nisem zagovornik boljševizma in da zato tudi nisem kot tak splošno znan.

Ni res: »Vsekakor bi bilo bolj hvaležno za mariborsko policijo, če bi stikala po mariborskih hotelih, kaj se ima razgovarjati žid Teichner z različnimi inozemskimi židi, kakor pa da kliče na odgovor različne odlične nacionalne ljudi.« Pač pa je res, da jaz ne hodim po mariborskih hotelih, da se sploh ne razgovarjam z različnimi inozemskimi židi in da zato kako tozadevno stikanje ne bi bilo za mariborsko policijo niti najmanj hvaležno. Teichner Oton, Maribor.

Iz Mirnske doline

KAM VODI NAŠA GOSPODARSKA POLITIKA

Kakor po vseh drugih krajih, tako tudi v naši dolini zavzema val krize vedno večji obseg. Živinorejci so do malega vsi obupani, kajti edini dohodek, ki so ga še imeli, je bil iz živinoreje. Upali smo, da se bodo cene dvignile, a na žalost cene vsak dan padajo. Pred letom dni so imeli volji še ceno 4—5 dinarjev, prvovrstni tudi več, danes se pa plačujejo 2 in 2 in pol. Ljudstvo z obupom zre v bodočnost.

Hranilnice neusmiljeno izterjajo svoje obresti, posebno pa zadružne, ki so upravičene računati 6%, plačujejo pa le 2%. Ljudje bi radi dali, a ne morejo. Pridite in prepričajte se, pa boste videli, da ni niti za sol, kaj šele za obresti in vse drugo.

*
Z Mirne je premeščena gđ. Lea Auernik, učiteljica, podnačelnica Sokola v Trzinu. Za časa njenega bivanja v Mirni si je pridobila mnogo prijateljev kot vestna in dobra učiteljica, poleg tega je pa posvečala v svojem prostem času vse delo vzgoji naše nacionalne mladine.

GOSPODARSTVO

Iz sovjetskega raja

Po nemških virih doznavamo, da je ljudstvo v Rusiji na splošno slabo hranjeno, posebno pa delavstvo. Po teh podatkih na leto porabi Rus 17,3, Nemec 54 kg mesa, dalje Rus porabi komaj četrtino toliko mleka in mlečnih proizvodov, četrtino toliko sladkorja in jajec ter samo dvajsetinko toliko krompirja kot Nemec.

Da si more kupiti 10 kg črnega kruha mora Rus delati 12 in pol ur, Nemec samo 4 do 5 ur, za 1 kg govedine mora Rus delati 15 ur, za 1 kg masla 32 ur, za liter mleka 2 uri, za kopo jajec 14 ur, za 100 kg krompirja 60 ur.

Švicarska mesarska zadruga v Curihu

V njenem poročilu o poslovnem letu od 1. decembra 1934 do 30. novembra 1935, to poslovno dobo nazivajo kot dobo sedmih suhih let. Zadruga je dosegla približno za polovico manjše cene kot leta 1930. Izvoz koz se je na splošno poslabšal, dasi se je njih izvoz v Ameriko popravil. V septembru je povpraševanje po kozah poživelo. Cene za mast so se nekoliko napele.

Celotni blagovni promet je znašal 8.450.000 švic. frankov. Izkupilec za kože je dal 5.270.000 frankov, za krzno 2.270.000 frankov. Dobička (čistega) je zadruga imela v tem letu 68.409 frankov (preko 1 milijon dinarjev). Na deleže se bo delila 5% dividenda.

Sedem suhih let — in vendar po lastnem javnem priznanju toliko dobička, da bodo na vsak delež izplačevali 5% dobička.

Poročilo

• licitaciji krzna, ki je bila v Ljubljani dne 27. in 28. januarja 1936.

Kljub temu, da je letošnja zima za kvaliteto krzna nepovoljna, so bile vendar kože prav dobre, kar je pripisovati vendar, ki je zapadel v decembru. Blaga ni veliko na trgu, saj je lov roparic brez snega težak.

Zanimanje za krzno je bilo večje kot lanske leto. Tudi inozemstvo letos še ni prenatrpano z blagom. Na licitaciji izdraženo blago je šlo večinoma v Nemčijo, pa tudi v Avstrijo, Italijo, C. S. R., Poljsko in Francijo.

Cene krznu so napram onim lanskega leta znatno poskočile. Za prvovrstno blago so bile dosežene sledeče cene, v oklepaju so naznačene cene lanskega leta: licitacije v januarju: lisice gorske 128—170 Din (124—150), lisice poljske 122—135 (120), lisice posebni komadi 200 Din (180), kune zlatice 690—850 Din (500—620), kune zlatice posebni komadi 900 Din, kune belice 500—600 Din (450—520), dihurji 80—100 Din (60—90), polhi 2 Din (brez zanimanja), bele podlasice 20 Din, divje mačke 70 Din (brez zanimanja), vidre

300—340 Din (380), veverice zimske 6 Din (650), divji zajci zimski 7 Din (385), divji zajci jesenski 150 Din (1), srne 10 Din (10), jazbeci 113—120 Din (58—61).

Prihodnja dražba bo dne 9. marca 1936. Gospod minister dvora Nj. Vel. kralja je obvestil predsedstvo Ljubljanskega velesejma, da bosta letošnji spomladanski in letošnji jesenski Ljubljanski velesej od 30. maja do 8. junija, oziroma od 29. avgusta do 9. septembra pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kralja Petra II.

Nov denar dobimo

Iz krogov, ki so igrali važno vlogo na ljubljanski konferenci za ublažitev lesne krize v nedeljo, 26. t. m., izvemo, da se namerava izdati 4 milijarde novega denarja za odkup dolgov, odnosno za sanacijo dolžnikov. Država bi prevzela nase to sanacijo, obenem bi tudi prešla vse hipoteke, ki so jih dolžniki dali denarnim zavodom. S temi hipotekami bi novi denar bil fundiran, denarnim zavodom pa bi bila ustvarjena likvidnost ter bi brez nadaljnje lahke začeli izplačevati vloge vlagateljem. Dolžniki bi na dolgoročno amortizacijo odplačevali svoj dolg potem naravnost državi, menda kar pri davkih.

Brazilijska bo dala ugodnosti

Iz Rio de Janeiro poročajo, da bo brazilska vlada nagradila dosedanje svoje zveste odjemalce s trgovinskimi ugodnostmi, ko se bodo sklepale nove pogodbe, ker namerava vse dosedanje odpovedati z namenom, da se napravi nove.

Jugoslavija stalno vsako leto predvsem uvaža iz Brazilijske za 70—100 milijonov Din kave in tja ne uvaža ničesar, tako da je naša trgovinska bilanca z Brazilijo vedno pasivna. Ugodnosti bo Brazilijska dajala zlasti zvestim odjemalcem kave s tem, da se bo pogodoval uvoz v Brazilijo iz držav odjemalk.

Ce se bomo pravočasno pobrigali, bi lahko dobili, takorekoč skoraj zahtevali nov trg, ki bi kupil za 100 milijonov Din našega blaga. Vredno se je potruditi.

Pobijanje brezposelnosti

V Nemčiji je v l. 1935, bilo nanovo zaposlenih 2.300.000 ljudi. Od tega jih odpade na industrijo 800.000. Celokupna industrija je delala približno za 1½ milijarde ur več, to je skupno 14½ milijarde ur, kar pomeni napram letu 1932 porast za 5½ milijarde ur, torej več ko za 1/3 več delavnosti.

Agrarno politična dejanja

Pri otvoritvi berlinskega »Zelenega tedna« je v nedeljo 25. januarja t. l. za govorom ministrskega predsednika Göringa govoril kmetijski minister Darre med drugim o nemški agrarni politiki, ko je razstavo otvoril in povedal to-le:

»Do začetka naše narodnosocijalistične agrarne politike nemško kmetijstvo s svojo proizvodnjo vsled svetovne prepletenosti ni bilo sam svoj gospodar, nego je bilo izročeno na milost igri svetovne spekulacije in borze. Ta borza je znala čisto po svojih borzno-kapitalističnih vidikih na tržiščih ustvarjati poplave ali pomanjkanje in s tem voditi čisto borzopolitične manevre na korist borznega kapitala. Vlada je kapital mednarodne visoke finance in to je praktično — vlada židovstva. Treba je torej bilo osvoboditi prehrano nemškega naroda izpod te zasužnjenosti. Tržni red (zakon) ni plod kake teoretične doktrine, nego nam ni preostala nobena druga pot, ako smo pošteno hoteli osvoboditi nemški narod in njega prehrano iz krempeljev internacionalnega veleledarstva. Tržni red ureja proizvodnjo, ne da bi kakorkoli ogrožal odgovornost in inicijativno posameznega pridelovalca in omogoča pravično razdelitev po pravičnih cenah v korist pridelovalca in porabnika...«

Naši napori pa bodo šele takrat rodili pravi sad, če bo storitvena volja za skupnost močnejša kakor stremiljenje posameznika po osebnem dobičku. Šele ko bo ravna vsaka nemška rodbina pri porabi kmetijskih pridelkov z istim čutom odgovornosti napram narodni celoti, bo zmaga popolna.

Kdaj bomo pri nas (ko žid molze vseposod) govorili tako in kdaj šele bomo delali, delali tako!? Kdaj bomo mogli poročati o dejanjih?

Italijansko kmetijstvo

Sankcije se v Italiji že močno občutijo. Na vsakem koncu česa manjka. Z devizami varčujejo do skrajnosti in uvoz je dokaj omejen. Tihotapstvo deviz in blaga se je zelo razbohotilo. Nelegalna trgovina (verzišništvo) se množi posebno v pšenici, koruzi in drugih proizvodih, za katere so določene maksimalne cene (kakor n. pr. za pšenico 109—127, za koruzo 80—88, za oves 90—100, za pšenične otrobe 50 lir za 100 kg). Te cene bi bilo sicer smatrati za sprejemljive, če bi lira še imela prejšnjo kupno moč.

Do lire ni zaupanja

in vsakdo ima raje blago, ker si za liro ne more kaj kupiti. Krušnega žita primanjkuje, domača letina koruze je bila slaba.

Resna je opasnost radi

pomanjkanja krmil,

ki je posebno proti jugu jako občutno. Cena krmilom se je že podvojila, živinorejcem manjka denarja, da bi živino prerediti preko zime. Prisiljeni so prodajati jo, toda kupca ni. Konzum mesa je že jako nazadoval in še nazaduje. Najbolj neugodno so razmere za prašičereje. Komisija za določevanje cen se že cel mesec več ne upa za prašiče določiti kakršnokoli uradno ceno, »ker so razmere preveč motne«. Najbolj pa so padle cene za teleta, ker so kmetu v breme in se jih mora

za vsako ceno iznebiti. K vsemu temu se je pridružila

kuga na gobeih in parkljin,

ki posebno razsaja v Padski nižini, kjer je najbolj razvita živinoreja. Sanitarno skrbstvo je nezadostno. Kuga žanje toliko bolj, ker je živina slabo krmljena.

Močno primanjkuje tudi jajc in klavne perutnine. Prej je Italija to dobivala iz Jugoslavije, po 18. novembru pr. l. ne dobi niti komada. Tudi perutnino zelo veliko koljejo radi pomanjkanja piče ter se zato še bolj zmanjšuje domača itak premajhna proizvodnja jajc, ki v ceni stalno naraščajo. Zaloge hladilniških jajc, ki jih je Italija običajno imela dovolj do konca februarja, so bile po Božiču že izčrpane.

Oljkina letina je bila slaba, mestoma je dala komaj

desetino normalnega pridelka.

Pomanjkanje prav britko občuti južna Italija. Pridelke pomaranč in limon je za tretjino manjši ko leto prej, ki je tudi bilo slabo.

Samo vina je veliko. Trta je bogato rodila. Vendar gre še dovolj dobro v denar, ker sta prejšnji dve letini bili slabi. Temu se pridružuje še okolnost, da je vinska letina v gornji Italiji radi obilnega deževja dala manjvredno blago, ki je porabno največ samo za kuhanje. V kolikor pa je vino pitno in ne dosega predpisane količine alkohola (za črno vino 10, za belo 9 stopenj), se mora rezati (popravljati) z vini z juga.

Kmalu po novem letu je na jugu pričela saditev zgodnjega krompirja. Ker radi sankcij ne dobijo angleškega in holandskega semenskega blaga kakor so bili prej navajeni, si bodo pomagali z nemškim in domačim, kar pa

ne daje dobrega pridelka za izvoz,

ki pa je radi sankcij seveda tudi ogrožen. Zelenjadni in sadni trg trenutno še ne kaže kakega posebnega kvarnega vpliva sankcij.

Tudi v političnem in socialnem oziru se kažejo

vznemirljivi znaki.

Italijanski kmetje (koloni), ki povečini nimajo nič lastne zemlje, so po stari navadi najemali zemljišča od velikih posestnikov kot napoličarji, t. j. da sta si posestnik zemlje in nje obdelovalec (najemnik) delila letino vsak pol. Pogodba je vedno veljala le za eno leto. Za kolone je to bilo silno neugodno in so jako slabo odrezali že, če so n. pr. gnojili s hlevskim gnojem, ki more učinkovati v prvem letu le malo in traja njegov učinek štiri leta. Vsled dogovora med zemljiškimi lastniki in delojemalci (koloni) je ta najemna doba sedaj v Siciliji podaljšana na štiri leta. Da je pri tem pritiskala država, je umevno, ker so se doslej posestniki temu vedno upirali. Enake zahteve delojemalcev se pojavljajo tudi v Kalabriji in drugod ter se sploh poraja klic po agrarni reformi.